



# Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

## Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



67. ÅRGANG

NUMMER 67

OKTOBER 1989

## Studenter 1989



Sidsel Andersen, Tom Anneberg, Christina Carlsson, Sune Christensen, Morten Engel, Thalia Estrup, Jane Fode, Kristine Foss, Ida Halberg, Jakob Hansen, Peter Hemmingsen, Peter Holst, Robert Holst, Christian Høyer, Thomas Jensen, Jan Kortland, Mogens Krasilnikoff, Michael Larsen, Karin Mullertz, Charlotte Munch, Frederik Møller, Jens Nielsen, Steen Nielsen, Christian Priess, Mads Rasmussen, Charlotte Reventlow-Mourier, Jeremy Rouse, Mie Schjøtt, Rasmus Storm, Morten Will, Michael Willumsen, Ulla Andersen, Annemette Birch, Rikke Bronee, Mette Fischer, Mie Fischer, Lesley Franck, Kristian Haagen, Lykke Hansen, Thomas Hansen, Line Illum, Janaki Jensen, Per Johansen, Alette Jørgensen, Lisbeth Knudsen, Jakob Kristensen, Lone Kristensen, Lars Krogh-Madsen, Berit Nielsen, Jasper Nielsen, Jesper Nielsen, Rikke Nielsen, Tina Nielsen, Jan Olsen, Line Olsen, Jesper Pedersen, Mikkel Pødenphant, Mikael Stokkebro, Katja Troy, Jesper Truelsen, Inge Vergmann.

QUOD FELIX FAUSTUMQUE SIT

*Herlovia-ersamfundet byder sine nye medlemmer velkommen! - Om Rusfesten, se side 774.*

# Den sidste mur er atter falden

Årets dimissionstale i kirken indledte Heis, traditionen tro, med at citere Juel Møllers »Falden er den sidste mur, Herlufsholms studenter«, skrevet i 1939.

Heis citerede senere Fr. Paludan-Müllers digt fra 1837, »Den ottende Konst«, om kunsten at behage.

»Digtet er«, sagde Heis, »blevet sørgeligt aktuelt i den sidste måned. For medens I aflagde prøver i de syv andre frie kunster, så blev, ja måske helt op til 8000 kinesiske studenter og andre unge massakrerede under kinesiske tanks på Den himmelske Freds Plads i Peking. Og det blot, fordi de ikke ønskede at behage.

Hvem er det så, der lider af behagesygen? Ja, det er i hvert fald ikke jer unge, og heri ligger netop jeres store mulighed for at skabe udvikling og fornyelse.

I ungdommens brydningstid har man nemlig det enorme privilegium, at man ikke skal behage nogen som helst. I er helt overladt til jer selv. I er uforpligtede. I er uden ansvar for kone, børn og familie. I er gældfrie. Har måske endda en børneopsparing. Skylder ingen tak og siger ikke tak. Og så får I oven i købet penge for at studere. I er ydermere privilegerede, fordi I ikke selv er klar over, hvor privilegerede I er.

Heis sammenlignede studenternes nu forestående studie- og ungdomsår med sine egne. Han fortsatte:

»I behøver ikke at behage. I er unge. Endda blomsten af Danmarks unge. Tillidsfulde og fulde af tro på fremtiden, dejligt naive.

Men intet varer evigt. I bliver ældre, evt. gamle. Der er et spinkelt håb om, at nogen af jer fortsat vil forblive naive, for det gør ligesom tilværelsen lidt lettere.

Heis sluttede med sine ønsker for dimittendernes fremtid: »... at I uden at være ubehagelige vil undlade at være behagelige, og at I fortsat vil være naivt frimodige. Det var dyb livserfaring, der blev udtrykt i Birgitte Gøyes valgspog: Forlad dig ikke på mennesker, men frygt Gud og gør ret.«

Fra den efterfølgende middag i Helenhallen skal - næst efter at nævne, at Herlovianersamfundets formand, Thomas Jermiin ('59) lykønskede studen-

terne og bød dem velkommen i samfundet - bringes den tale, som *fru Aase Holm* holdt på forældrenes vegne:

»Først vil jeg sige et jublende tak til Herlufsholm Skole for at have prøvet at være dipel-mor. Da jeg var på Herlufsholm første gang for tre et halvt år siden, var det med nogen nølen. Men efter at have mødt rektor, som serverede skoldhed hyldebærsaft på en kold vinterdag - og præsenterede os for hugorme i sprit og menneskefostre - var jeg faktisk solgt. Jo, han skulle sandelig få lov at komme på kostskole, min søn. Mange års plagerier blev afgjort med et snuptag. My defences were down...

Vi er forældre her i aften, hvis børn har haft variable skoleforløb på Herlufsholm. Vi er far og mor til en herlig og broget flok af duple, diple og piple. Og til dimittender fra 10. klasse. Og jeg tror, jeg kan udtrykke mig på alle disse forældres vegne, når jeg siger, at hvad enten det var seks daglige timer, vore børn var her, eller hele døgnet i tre år eller i syv år, så har vi været både stolte og trygge ved, at de blev en del af dette velfungerende skolesamfund.

Men alt, hvad der berører undervisning, pædagogik og motivation vil vi lade ligge i aften. For sidder de ikke allesammen her med huer og store smil? Alt hvad der har at gøre med bøger og karakterer, det er gemt og glemt. For i stedet at give plads til lettelsen og den store boblende glæde.

Men der er ting, som aldrig bliver glemt.

Lad os skrue tiden tilbage til den augustdag i 1986, da dette års studenterkuld begyndte i 1. g. Der stod de med deres habengut, potteplanter og lange ben og så dulgt hinanden an. Konversationen var høflig og neutral. I dag er den samme flok én uadskillelig størrelse, bundet sammen på kryds og tværs. Fuld af fortrolighed og varme for hinanden. For som kostskole giver Herlufsholm sine elever denne ekstra dimension, som er en gave for livet: Sammenholdet, kammeratskabet, loyalitet og omsorg over for hinanden.

Som forældre er det en betagende oplevelse at iagttage denne støtte evolution i et ungt menneskes liv. Selv om det betyder, at man i rejse-weekenderne

godt kan glemme alt om selv at komme til telefonen.

Jeg husker en episode nede ved åbrinken forrige sommer. En 2. g præfekt havde på lang afstand anet stærke energifoldelser mellem mudder og siv. På nogle få sekunder var han nede på åstedet. Og ganske rigtigt. To af de nye små var kommet i gevaldigt slagsmål. Præfektens performance var flot som en statsmands. Pædagogik er godt. Håndfasthed ligeså. I hvert fald lod de to bataljanter sig forlige efter omkring et minuts belæring af præfekten.

Man kan ikke andet end være dybt taknemmelig og sige tak til den skole og den lærerstab, som over for vore børn langsomt og sikkert foretager denne skoling i demokratiets vilkår.

Jeg vil gerne citere nogle ord om dette specielle Herlufsholm-fænomen, fra bogen Herlufsholm i 400 år, skrevet af Helge Finsen og Sven Tito Achen. Den, der citeres, er forfatteren Sven Clausen:

»På en kostskole bliver man ikke blot undervist sammen. Man spiser og læser lektier sammen. Man er sammen i sin fritid og når man sover, og dette har en vigtig konsekvens. For i en dagskole kan man gå hjem og hade skolen, lærerne, ja endog kammeraterne i de 17 af døgnet's 24 timer. Det lader sig ikke gøre på en kostskole. Man er der ikke syv timer, men syv år. Man må affinde sig med, at kammeraterne, selv om man ikke kan lide dem, dog er mennesker, og det ender med, at man kan lide dem. Det er ganske enkelt således, at forholdene tvinger én til at indse relativiteten i ens egen selvhævdelse og til at mobilisere, hvad man har af humor og omgængelighed, hvis man ikke vil gå til grunde.«

Sådan skrev Sven Clausen. Men jeg vil udvide gruppen til også at omfatte en særlig del af Herlufsholms lærere: Sovesalslærerne. En flok individualister, der på fantastisk vis stiller deres liv og sjæl til rådighed for vore børn. Som bogstavelig talt slår dørlåsen fra i alle døgnet's 24 timer. Som er der, enten det er søndag eller hverdag, morgen eller midnat. Som besindigt og omsorgsfuldt tager fat om det unge menneskes velfærd og tarv. Og aldrig lyder som om de er trætte af det. Jeg er sikker på, at vi her i aften sidder mange forældre, der aldrig glemmer den støtte og styrke, det har været at have denne flotte backing group.

Det er nok ikke almindeligt i en afskedstale på en skole at tage naturen og arkitektur med. Men det må man her på Herlufsholm. Hvilke skønne ydre rum for menneskers liv har ikke Vorherre og Herlufsholms stiftere skabt her mellem Suså og skovens dybe ro. Det giver et stik i hjertet ved tanken om, at man som forældre ikke mere skal plante sig med madkurven i Nyhaves poesi på den festlige Fugleskydningsdag. Eller opleve disse bygningers udstråling af skønhed og værdighed en frostklar januarmorgen på en Trolledag.

Disse ydre rammer, i en vigtig del af vore børns liv, vil præge dem for livet. De har ejet dette land. Det binder dem sammen. Måske mere end noget andet. Og det vil blive deres evige længsel.

Jeg vil sige et par ord om pigerne. Og helt bramfrit vil jeg sige, at havde de ikke været her, havde min søn heller ikke. Og jeg vil have lov at mene, at den flok amazoner, som sidder her, og selv efter dages terperi og nætter i sus og dus ser så vidunderlige ud, at de har givet Herlufsholm det sidste touch mod det fuldendte. De kom her til den ærværdige drengeskole medbringende nye værdier. Og de har givet hverdagen her netop den balance, som er nødvendig for at kunne synkronisere med samfundet uden for skolen, sådan som det er i dag.

Kære dejlige piger, kære skønne drenge. I forlader nu Herlufsholm med et kæmpe-forspring i tilværelsen. Vid, at hver eneste til stede her i aften har sin del af æren for det vellykkede resultat. Og vid, at den verden, I nu skal ud i, med glæde venter på de egenskaber, I kommer med. Denne specielle Herlufsholm-cocktail af selvstændig dømmekraft og holdarbejde.

Men vid også, at i jeres nye verden sker tingene på andre - og andres - betingelser. Og se, det er just kunsten: At komme med den bagage, I har i rygsækken, og indpasse den i det store samfund.

Jeg vil gerne til slut sige tak og til lykke til Herlufsholm med denne herlige årgang. Og med ønsket om, at Herlufsholm vil fortsætte sine smukke traditioner samtidig med at skabe udvikling i takt med tidens krav, vil jeg bede alle om at lade Herlufsholm længe leve, med tre lange og tre korte hurra'er.«

□

## Tidligt i dette århundrede

I juninummeret refereres på side 739-40 æresmedlem Flemming Tolstrup's ('24) causeri om skolen og dens folk i dette århundredes første årtier.

En meget beklagelig fejl er undgået min opmærksomhed ved korrekturlæsningen: Der står på side 740, 3. sp., at det var forstanderens hensigt at afskedige overlæge Køster, frøken Anker og lektor Gøtzshe, og fremdeles, at rektor Krarup udvirkede, at det blev gennemført.

Det er forkert - der er faldet et IKKE ud. Krarup udvirkede altså, at afskedigelserne IKKE blev gennemført.

Enkelte andre fejl beklages ligeledes, men de er ikke meningsforstyrrende.

*Red.*

## In memoriam

**Kristian Jensen ('17)**

Dommer Kristian Jensen ('17) er død, 90 år gammel. Han var gårdmandssøn fra Allerslev i det allersydligste Sjælland og var i bedste forstand en jævn mand af folket.

Han var dommerfuldmægtig på Frederiksberg, indtil han i 1948 blev dommer i Maribo, og første gang, jeg så ham, var på mit kontor, hvor han kom i anledning af indbydelsen til den Trollefest, vi dengang hvert år holdt på Lolland.

Han kunne forbløffe de unge fuldmægtige, når de blev ansat hos ham, fordi han ikke havde sans for juridiske spidsfindigheder, men med en udpræget praktisk sans løste problemerne uden unødige dikkedarer. Når den første forbavelse havde lagt sig hos disse unge jurister, blev de beundrere af hans evner som dommer; han vandt de mennesker, der blev tilsagt til at møde i retten, ved sin tålmodighed, idet han venligt lyttede til dem, hvorefter han måske afsagde en dom, der gik dem imod, men som de af denne grund alligevel accepterede med tilfredshed.

Dommerfuldmægtigene fik dengang 2 kr. i befordringsgodtgørelse, hvis de skulle gå hen på sagførerkontorerne for at attestere et testamente, hvad de var

glade for, men da en af hans fuldmægtige ville afskaffe denne ordning, sagde han: »Ring bare til mig, så skal jeg nok komme«. Det var af ren venlighed og i hvert fald ikke for de 2 kr.s skyld.

Kort før sin afgang vakte han stor opmærksomhed ved at løslade en vare-tægtsfange med den motivering: Han skal da ikke sidde i arresten i julen.

Han var af en type, man vil savne.

*Preben Krarup ('35)*

## Herlovianer-Samfundet

**BESTYRELSE:**

*Formand:*

Direktør Thomas E. Jermiin  
Blidah Park 33  
2900 Hellerup  
31 61 08 04  
Kontor 33 15 71 20

*Medlemmer:*

Vicedirektør George Yelken  
Advokat Jan Trier  
Læge Niels Heegaard  
Chefsekretær Aase Randstoft  
Direktør Kaj Vang-Lauridsen  
Sekondløjtnant  
Paul Henrik Østergaard

## HERLOVIANEREN

**Redaktion:**

Oberst N.E.A. Møller  
Holsteinborgvej 100  
4243 Rude  
53 75 92 01

**Personaliaredaktør:**

Fuldmægtig, cand.polit.  
Henrik Bahn-Petersen  
Solvej 8, I.tv.  
3400 Hillerød  
42 26 92 46

**Tryk:**

Dagbladets Trykservice  
4100 Ringsted

ISSN: 0901-7712

# In memoriam

**Børge Krag Diderichsen ('24)**  
13-11-1906 - 23-5-1989

Vi mødtes en gang som seks-årige, men det nærmere bekendtskab begyndte først, da vi mødtes på Herlufsholm i 2. klasse i 1918. Dengang var klassen på 16 drenge; da vi blev dimitteret i 1924, var den kun på otte, og Diderich var den eneste af os, som havde gennemgået alle syv klasser på skolen, hvor han ubestridt var duksen.

Da vi blev studenter, regnede jeg med, at han ville være jurist som jeg; men nej. Han var i sommerferien kommet på andre tanker og blev teolog. Han endte som professor, dr. theol., og hans præstegering var begrænset til fire år som kapellan i Assens. Det var i de unge år, og ellers var det manuduktion og undervisning, som ved siden af forskningen lagde beslag på hans kræfter i adskillige år. En lille afstikker var årene 1950-55, hvor han var lektor i dansk på Universitetet i Kiel, og det samme gælder årene 1964-68 som medlem af Folketinget. Men desuden havde han tid og kræfter til adskillige andre sysler, hvoraf den sidste varede ud over professoratet, nemlig som leder af den uddannelse, der i årene 1971-81 uddannede mange mænd og kvinder til præster uden et universitetsstudium.

Diderich var uhyre velbegavet og meget musikalsk, hvad vi allerede oplevede i skoletiden, når han spillede for os. Da hans hjem lå i Næstved, hvor hans far var dommer, bevarede han forbindelsen med organist Gade til dennes død i 1937 og til fru Gade, så længe hun levede. Her lagdes også grunden til hans venskab med kapelmester John Frandsen (IV '34).

Vi nåede højt op i årene sammen, og selv om det er en naturlig følge, at vi skilles, sidder der alligevel et savn tilbage, et savn af en god, gammel kammerat, hvis plads ingen anden kan fylde.

*Flemming Tolstrup ('24)*

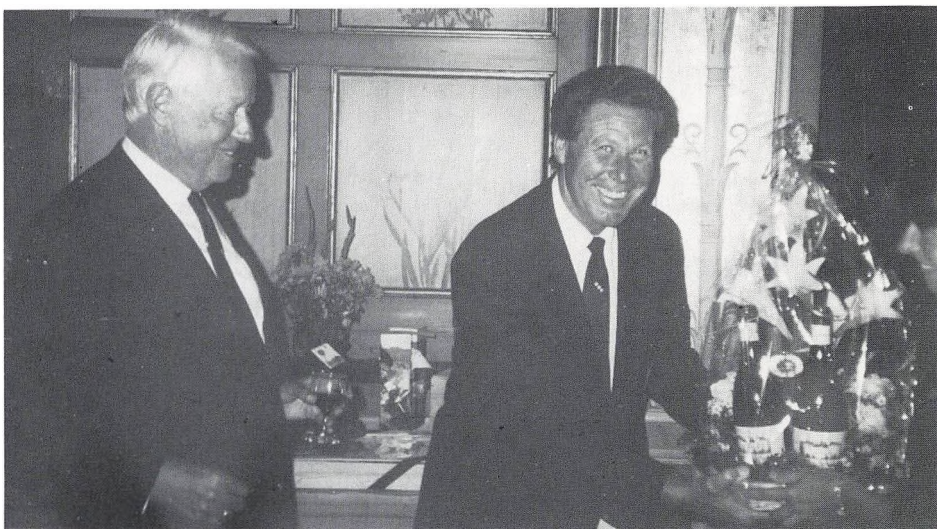


## Jubilæer

*Lektor Mads Nielsen fejrede 12. august 25 års jubilæum.*

*Og rektor Gert Olsen fejrede 1. september ligeledes 25 års jubilæum.*

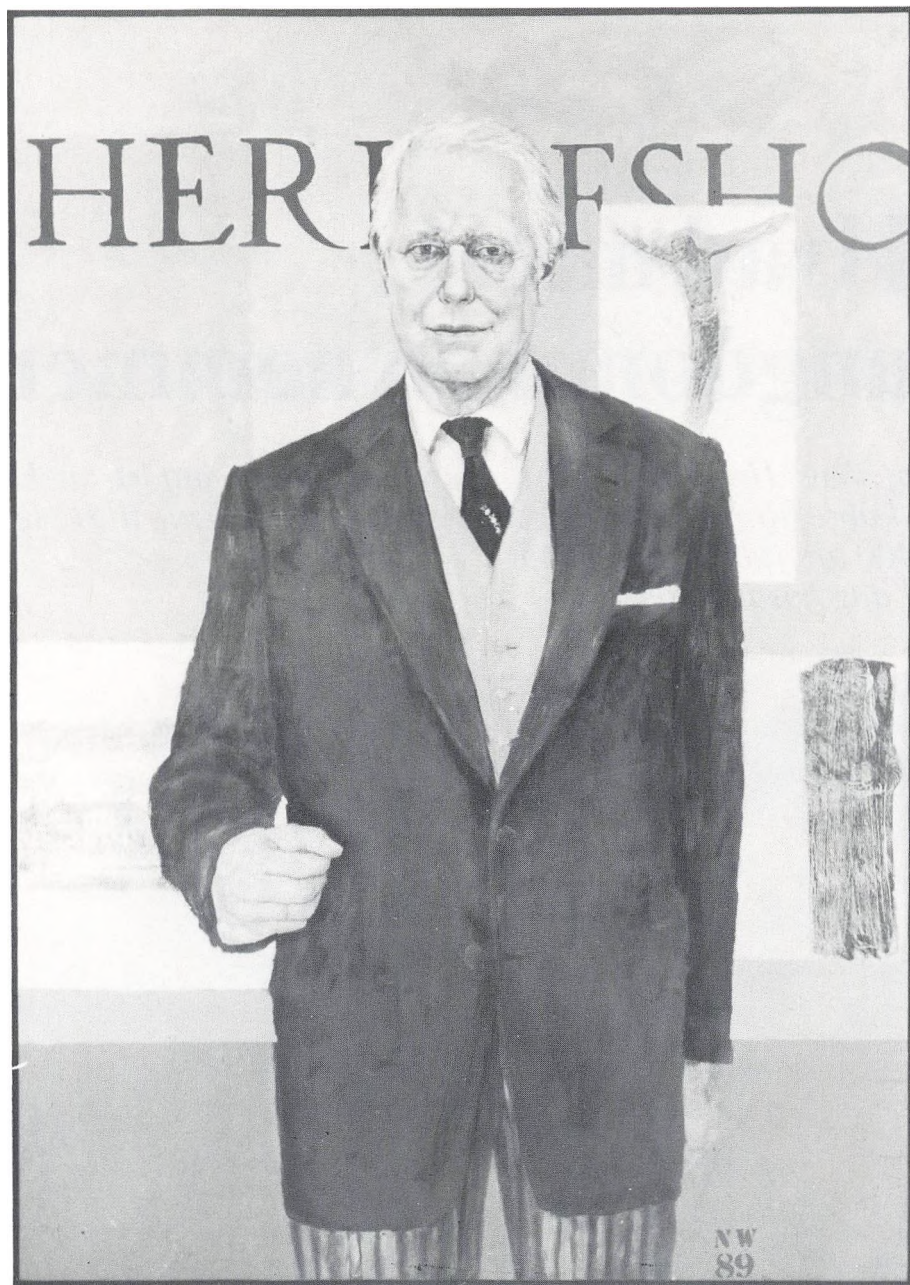
*Ovenstående: De to øverste billeder fra førstnævnte begivenhed, det nederste fra sidstnævnte.*



# Nyt forstander- portræt

Forstanderen for Herlufsholm Skole og Gods, kammerherre Aage Wolff-Sneedorff, er blevet portrætteret af maleren Niels Winkel.

Maleriet indgår i Niels Winkels særudstilling på Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot - september måned ud. Det vil derefter blive ophængt på Herlufsholm.

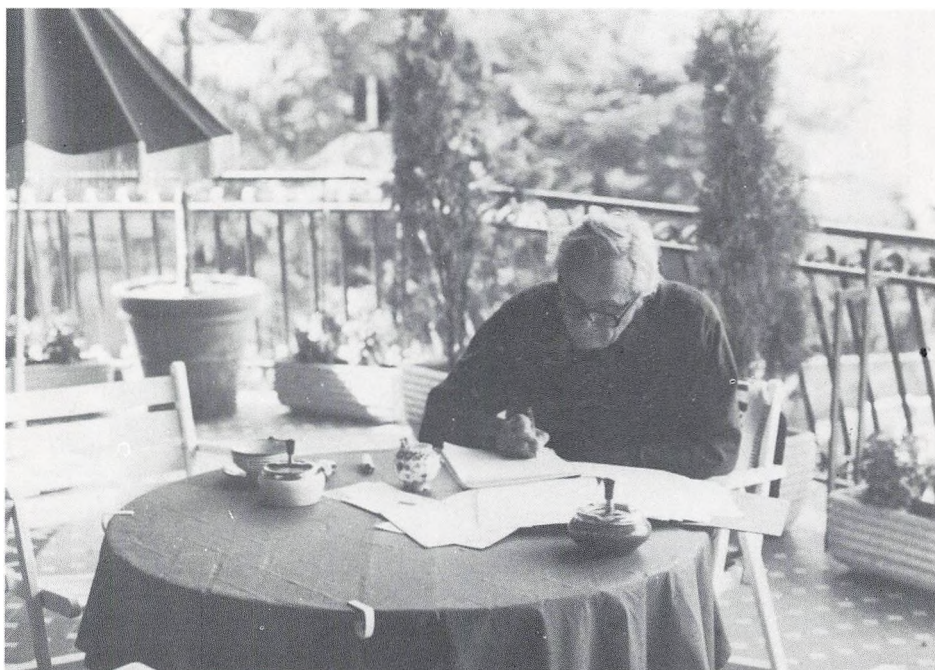


Nedenfor ses udgravninger og fundamenter til forstanderens nyeste projekt, pigekollegium nr. 2.



# Hvad man i ungdommen nemmer

af Jens Henriksen ('26), som kun ønsker anført, at han skabte filmen »En dag genoplevet i erindringer« til skolens 400 års jubilæum i 1965.  
I dag bosat i Rom.



Med megen interesse har jeg læst adjunkt Niels Ulrichsens artikel om »Afstøbningerne i Museumsgangen«, hvad der har bevæget mig til med nedenstående at friske op på nogle erindringer om et par af disse, der for snart 65 år siden uudsletteligt prentede sig i min bevidsthed og indgav mig en varig interesse for antik kunst - en kæphest, jeg har haft rig lejlighed til at ride gennem mit mangeårige ophold i Rom.

Dette for mig så betydende stykke herloviansk kunsthistorie tog sin begyndelse med rektor Johannes Forch-

hammer, der i perioden 1872-92 som lærer klassisk filolog, fremragende pædagog og stærkt kunstinteresseret skulle gøre sig til en fremstående skikkelse i vor gamle skoles saga.

I 1852 var han med offentlig støtte taget på en tre-årig studierejse til Rom, hvor en helt ny verden åbnede sig for ham, og hvor han med flittig brug af de rige samlinger fordybede sig i antikken. Det indgående kendskab, han derved erhvervede sig, skulle komme hans undervisning til gode, for med sine levende skildringer af de gamle grækere og

romere docerede han oldtidkundskab, længe før denne disciplin figurerede på det danske skoleskema.

1882-83 foretog Forchhammer atter en rejse til Rom, hvor hans glæde ved gensynet med de mange kunstskatte indgav ham tanken om en antik udsmykning af museumsgangen. Til denne plans realisation søgte han bistand hos Julius Lange, der oprindeligt havde studeret klassisk filologi, men som efter et Rom-ophold i 1862 var blevet indfanget af kunsthistorien, der skulle blive hans fremtidige virke. Han var docent i faget både ved kunstakademiet og universitetet, da Forchhammer bad ham medvirke ved etableringen af skolens - omend beskedne - så dog pædagogisk værdifulde afstøbningssamling, og det beroede ikke på en tilfældighed, at Heis allierede sig med netop Lange. Denne havde nemlig vist afstøbninger en usædvanlig interesse, da han klart så disses store værd i en tid, hvor kun de færreste havde lejlighed og råd til at rejse ud. Ganske vist gav de kun mulighed for beskuelser af verdenskunstens mesterværker i gips, men i betragtning af, de fleste grundet manglende sprogkundskaber også måtte slå sig til tåls med verdenslitteraturens perler i oversættelse, var gips trods alt bedre end ingenting.

På sine studierejser rundt om i Europa benyttede Lange selv flittigt de derværende samlinger og anbefalede sine elever at gøre det samme, og da vort nye kunstmuseum - Statens Museum for Kunst - blev opført, udvirkede Julius Lange, at det meste af bygningens stueetage blev forbeholdt en afstøbningssamling, der åbnedes 1898.

En afstøbning vil ifølge sagens natur altid være en kopi, men når det, hvor talen er om selve de antikke værker, gang på gang understreges, at de som oftest også kun er kopier og ikke sjældent gjorde af andre, leder det let til den opfattelse, at alt, hvad der er os levnet i så henseende, er af tvivlsom kunstnerisk værdi, hvad langt fra er tilfældet.

I slutningen af hellenistisk tid, navnlig efter Grækenlands erobring, fik romerne øjnene op for det undertvungne riges store kunstneriske betydning, og med den tiltagende kunstinteresse greb samlermanien om sig. Dette medførte, det blev en art statussymbol for den rige romer at smykke sin residens med det bedste af det bedste - en iver, vi kan

takke for, at ikke så få antikke værker i originaludgave i dag lader sig se i europæiske museer.

Men da der med samlerlysten ikke altid følger de nødvendige midler, måtte de mindre velbeslåede erklære sig tilfreds med kopier, hvad der med en stigende efterspørgsel afstedkom utallige gentagelser af vekslende kvalitet.

Adskilligt tyder nemlig på, at man i oldtiden ikke tog det så nøje med afvigelse, en menneskefremstilling blev derved et let bytte for forvanskninger, især hvis kopisten fandt det spændende efter eget skøn at fikse op på forbilledet. Det må derfor erkendes, kopier ikke altid kan tages for fulgyldige kunsthistoriske vidnesbyrd.

Når så mange af disse alligevel i dag tillægges en vægtig betydning for vort kendskab til antikken, skyldes det udviklingen inden for den videnskabelige forskning, der har gjort det muligt for kunsthistorikerne med deres store erfaring og omfattende viden at skille avnerne fra hveden. Ved denne renselsesproces er uundgåeligt adskilligt af det, som eksempelvis forrige århundredes Romafarere beundrede som førstehåndsarbejde, blevet sat i skammekrogen som uhjemlet.

Dette skulle dog ikke overgå statuerne af Sophokles og Demosthenes, som jeg, da jeg var kommet i VII klasse, adskillige gange dagligt passerede, og som fængslede mig stærkt.

På skolen fik vi bibragt de første begreber om oldtidskundskab af lektor Gøtzsche, støttet af Sechers lærebog i kunsthistorie illustreret af Luckenbach, og da jeg som nybagt student blev en hyppig gæst i kunstmuseets afstøbningssamling, kunne jeg opretholde forbindelsen med mine gamle venner fra museumsgangen. Dette skulle give mig en påtrængende lyst til at få klarlagt årsagen til statuerne - med en aldersforskel på kun 60 år - havde fået en så forskelligartet udformning?

Min nyfigenhed henviste mig som noget selvfølgelig til Julius Lange, der havde gjort det til sin opgave at skildre fremstillingen af den menneskelige figur gennem hele kunstens historie - et arbejde af et så uhyre omfang, at det syntes uoverkommeligt, og det blev ham da heller ikke forundt at fuldføre planen.

Julius Lange, der blev professor i 1988, fik som kunsthistoriker en af-

gørende indflydelse på sin samtid; med sin begavelse, sjældne kundskabsfylde og store evner som kunstelskende videnskabsmand gjorde han sig højt fortjent hjemme som ude.

Kendtest blev hans frontalitetsteori, som går ud på, der for alle rundt udførte gengivelser af mennesket i den ældre orientalske og græske kunst gælder det ejendommelige, at et plan lagt gennem næse, brystben og navle deler kroppen i to symmetriske dele. Skikkelserne - strunke, som havde de et kosteskift i ryggen, kan stå hvilende ligeligt på begge ben, sidde, bøje sig frem og tilbage, men de kan ikke dreje hoved og krop, da frontaliteten derved ville brydes. Værker stammende fra denne periode har Lange kaldt indledningskunst.

Med udviklingen skulle det imidlertid lykkes at løse figurerne ud af deres stive urørlighed, da man fandt på at lade kroppen hvile mere på det ene ben end på det andet, hvorved der opstod en bøjning af midtlinien. Denne forandring, hvor ubetydelig den end kan synes, skulle blive af revolutionerende betydning for statuekunsten ved - gennem en overgangsperiode - lidt efter lidt at føre til en fuldstændig naturlig gengivelse af stillinger og bevægelser.

Fuldkommenheden blev nået med Polykleitos eller Polyklet, som vi har for vane at kalde ham - den store argiviske kunstner, der var virksom fra omkring 460 til ca. 417 f. Kr. Med sin kunst søgte han fortrinsvis at give form til det, der for Grækenland var en nationalsag - atletikken - og aldrig tidligere er den sunde, sportstrænede yngling blevet gengivet så mesterligt som af Polyklet.

Hans statue »Spydbæreren« - Doryforos - med dens beherskede mandighed og ophøjede ro blev da også som en forherligelse af det gamle doriske mandsideal, det ypperste værk græsk kunst i så henseende havde at opvise. Og da Polyklet fremkom med sit skrift »Kanon« - »Normen« - gjorde han sin mønsterfigur til rettesnor for de principper, billedhuggerne skulle følge, navnlig med hensyn til de rette proportioner - den indbyrdes forholdsmæssighed mellem de enkelte legemsdeles mål.

Reglen: Uno crue insistre - at en figur væsentligt skal støtte på det ene ben, blev også for antikkens stående statue en grundlov, som Plinius den ældre har tillagt Polyklet æren for. Motivet var

dog af ældre dato, men selv om påfundet ikke kan tilskrives Polyklet, skal han til gengæld æres for at have bragt det til fuldkommenhed. Med ham var al stivhed fjernet ved den gennemførte asymmetri mellem legemets to sider - modsætningen, der med et italiensk ord benævnes *contraposto*.

Gengivelsen af selve ansigtsudtrykket havde imidlertid ikke evnet at holde trit med udviklingen, for skønt der hist og her kan spores antydninger af en nuancering, var forsøgene endnu så ufuldkomne, at der ikke kan tales om en anskueliggørelse af vekslende sindstemninger. Først da man begyndte at interessere sig for menneskets sjæleliv, indtrådte en ændring.

Xenophon beretter således i sin skildring af Sokrates, at denne på baggrund af samtidens kunstudfoldelse henledte opmærksomheden på, det ikke var nok, skikkelserne virkede naturligt og levende, de måtte også - og det var det vigtigste - give udtryk for åndens omskiftelige væsen. Kunstnere, med hvem han drøftede problemerne, fandt dog ikke noget sådant gørligt, da det drejede sig om gengivelse af noget usynligt uden proportioner og farve; alligevel fik Sokratets bibragt dem den overbevisning, at det sjælelige selvfølgelig lod sig afspejle i såvel ansigtet som i legemets hele holdning.

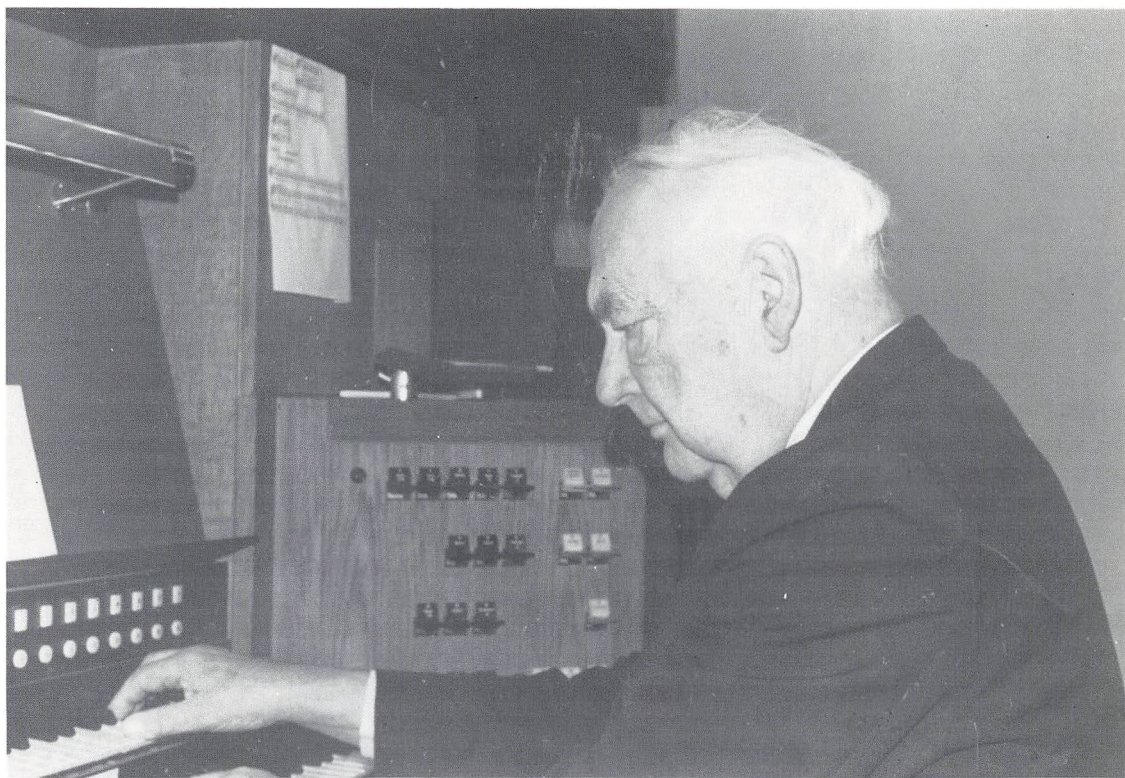
Denne vismandens krav om udtryk i minespil og blik fik til følge, opmærksomheden i stigende grad samlede sig om det menneskelige. Man foretrak efterhånden ånd for muskler, interessen for den rent kropslige duelighed tog af, og de ellers så folkekære atleter tabte terræn i samme takt som skulpturerne antog præg af karakter - etos - og sjælsbevægelse - *patos*.

*På grund af den betragtelige stofmængde til dette nummer kan afslutningen på artiklen desværre først bringes i decembernummeret.*



# GNISTEN IGEN

*HERLOVIANERENS  
utrættelige ven,  
organist  
Andreas Larsen,  
fortsætter her  
med sine erindringer,  
som nu er  
nået 1950'erne*



Halvtredserne, som jeg fortalte noget om sidste gang, var egentlig en god tid for mig hernede. Den musikalske modestrømning, der vel egentlig fik sit første stærke udtryk i de langhårede Liverpool-ynglinge, The Beatles, havde efter min formening ikke naturnødvendigt større konsekvenser for det, jeg opfattede som min pædagogiske opgave - det, der nu lidt overbærende i højere grad blev kaldt den »klassiske« musik i modsætning til »rytmisk« musik og andre betegnelser, der vel nærmest skulle slå fast, at det, de »gamle« bød på, var ved at afgå ved døden for at bane vej for mere adækvate udtryk for det, tiden nu kunne bruge og forstå, så den hidtil anerkendte tonekunst stort set kunne henvises til en museumstilværelse. Så galt gik det nu ikke, så jeg måtte ikke slås særlig voldsomt for mine store forbilleder og deres pragtværker.

I disse år havde jeg den fornøjelse, at enkelte af mine klaverelever gik så energisk ind for instrumentet, at vi kunne klare ret krævende koncertopgaver.

Vi havde jo to flygler til rådighed og den gamle, akustisk set brillante festsal, så det var fristende, når lysten og evnerne var til stede, at benytte chancen til at arbejde med værker, der kunne spilles på to klaverer. Det hændte, at vi havde fire diple i gang med at spille otte-hændigt, både Mozart, Beethoven og Brahms, medens jeg stod bag de udøvende og var en slags dirigent.

De store klaverkoncerter fandtes i udgaver for to klaverer, hvor 2. klaver spiller orkesterakkompagnementet til 1. klavers solostemme.

Jeg husker Niels Julius Lassen ('49), der gav sig i kast med Mozarts A dur koncert; Frode Petersen ('53) var med til en ret ny Concertino af franskmændene Jean Français, en fiks, lidt moderne komposition, som vi slap ganske godt fra trods visse teknisk krævende passager. Vi havde begge arbejdet meget med den, og det morede mig, da jeg efter »bedriften« spurgte min partner, hvad han havde syntes om den, at få til svar, at han egentlig ikke kunne fordrage den! Under indstuderingen havde han ikke ladet sig mærke med dette, så det var næsten heroisk!

Som den sidste i rækken af de intenst interesserede fra dette årti må jeg nævne Finn Kirstein ('59), sammen med hvem jeg spillede firhændigt Gershwins »Rhapsody in Blue« og på de to klaverer, hvor Finn spillede solo-partiet i hele Mozarts klaverkoncert i d-moll nr. 20. Vi havde på dette tidspunkt fået anskaffet en afløser til den noget problematiske trådoptager, nemlig en Telefunken båndoptager, så disse sidst omtalte klaverværker foreligger opbevaret hernede.

En enkelt begivenhed af lidt usædvanlig art fandt sted i 1956. Initiativet udgik fra Herlovianersamfundet i forbindelse med arkæologer fra Kristianstad i Nordskåne, hvor man havde restaureret resterne af den borg »Lillö«, som var vor stifters fødested. Det var nu tanken, at vi skulle foretage en skovtur over to dage for dels at se Lillö, dels opholde os som gæster ved Kristianstads »läroverk«, som de kalder gymnasiet derovre. Turen foregik med busser i strålende sensommervej, og efter at have oplevet et besøg ved ruinen, tog vi ind til staden, der ligger i Lillö's umiddelbare nærhed, hvor der så var lagt nogle programmer for dagens videre forløb, gæstebesøg hos kolleger, af-

tenunderholdning m. dans, samt indkvarteringer for natten. Byen har garnison, og diple samt sovesalslærere fik anvist nattelejer i et ridehus med en halmsæk til hver. Det var noget af en oplevelse at se udtrykket i adjunkt Henning Kirkegaards øjne ved synet af »sengestedet«. Den fuldvægtige herre kunne godt have brugt en fem-seks sække og fik dem måske også. Det så vi ikke, for vi gifte folk fik værelser anvist på små hoteller rundt om i byen og blev i øvrigt inviteret til middag hos svenske lærerfamilier.

Næste dag var søndag, og der er nok noget særligt ved denne ugedag hos vort broderfolk, der ikke gerne foretager sig alt for meget alt for tidligt om søndagen. Der skete følgende: Min kone og mit hotel havde ingen servering, så vi stod op og forlod herberget og gik over pladsen med Chr. IVs prægtige Trefaldighetskyrka til et nærliggende hotel, der havde servering. Her boede en kollega fra Herlufsholm og hans kone, og de havde om aftenen i forvejen forespurgt, om de kunne få morgenmad på hotellet, men havde fået oplyst, at der ikke fandt servering sted før kl. 11! Nu kommer det pudsige: Min kone og jeg vidste ikke noget om dette, gik intetanende ind, traf det, de kalder en »lill-värdinna«, der på vor forespørgsel om lidt morgenmad erklærede: »Jaha, det går så fint, så«! Mens de andre måtte tage til takke med en ikke særlig bekvem jernbanebuffé ovre på stationen, sad vi altså og gjorde os til gode ved hotellets fortræffelige morgenbord!

Opad formiddagen kørte vi så hjemad i busserne. Undervejs til Landskrona stoppede vi op og fik frk. Jensens superbe madpakker udleveret til en frokost, om ikke i det grønne, så i det gule. Det foregik nemlig på en nyhøstet stubmark og kunne sådan set have været en begyndelseslektion, hvis man agtede at uddanne sig til fakir - der var ikke særlig langt fra underlaget, vi befandt os på, og til de lejer med søm og andet isenkram, fakirer synes at foretrække frem for dagens tilbud i vandseng og sli-ge bekvemmeligheder. Ganske interessant, omend ikke ligefrem vanedannende.

I Landskrona fik vi i et anlæg chokolade med boller, der naturligvis - det ved alle, der kommer i Sverige - var præget af kardemomme og en vis tørhed, ellers gode!

Det er ikke nogen hemmelighed, at Sverige for vores familie i nogen grad har været det forjættede land; vi har haft mange venner derovre, og her må jeg meddele en oplevelse, jeg fik i 1957 i Stockholm.

Jeg fik den idé at skrive til operaen, der altid har haft et afvekslende repertoire, da man dels ikke som i Kbhvn. skal dele scenen med skuespillet, dels faktisk statistisk set gennem tiderne har haft utroligt mange gode og store sangere og dertil en vældig interesse hos publikum. Altså afgik der en besked forespørgsel angående operaens repertoire og muligheden for mig, ganske almindelige gymnasielærer at få lejlighed til at overvære et og andet, da jeg af min skole, Herlufsholm, havde fået fri til at studere musiklivet i den svenske hovedstad en uge i marts. Jeg tænkte bare: De kan jo svare, at det kunne de desværre ikke imødekomme, da det ville føre for vidt, om man efterkom et sådant ønske. Men véd I, hvad der skete: Jeg fik et overordentlig elskværdigt svar med vedlagt repertoireplan samt besked om, at jeg bare kunne komme op på deres kontor - eller ringe til dem - så ville de stille to billetter til gratis benyttelse til min rådighed hver aften. Nu havde jeg på ære slet ikke tænkt, at jeg skulle have fri adgang, blot ville jeg gerne høre, hvad jeg eventuelt kunne komme til at overvære, når nu jeg rejste derop. Eftersom de foruden operascenen også disponerede over en annexscene i Hamngatan, lykkedes det mig i løbet af denne uge at opleve en ny forestilling hver aften! Jeg kan nævne i flæng: »Boris Godounow«, »Carmen«, Benjamin Brittens: »The Turning og the Screw« og flere andre. Om dagen gik jeg til generalprøve på det, vi herhjemme kalder »Torsdagskoncerterne«, og jeg aflagde besøg på et stort, moderne gymnasium i Bromma, hvis rektor tog sig tid til at vise mig rundt. Det hele var nærmest rørende; jeg havde i lommen en anbefaling fra undervisningsministeriet - men den kom aldrig frem i dagslyset, idet den svenske elskværdighed over for min person var fuldstændig tilstrækkelig og det til trods for, at jeg bestemt ikke var eller er nogen V.I.P. Det har været en af mine varmeste oplevelser, som jeg tænker tilbage på med stor taknemlighed.

□

# Fra de gamle fotoalbums

*Atter har flere læsere efterkommet opfordringerne til at indsende billedmateriale. Denne gang er det udelukkende fotos, men tegninger er også meget velkomne. »Senest-datoer« er 1. februar, 1. maj, 1. september, 1. november. Indsendt materiale returneres straks efter det enkelte nummers udgivelse.*



Den ældste illustration er denne gang indsendt af Knud Salicath ('33). Det stammer fra en koncert, som 7. maj 1927 var arrangeret af Herlovianersamfundet i Martin J.C.T. Clan (1886)'s formandstid. Indsenderen skriver: »Jeg synes, at fotografiet er ganske morsomt, da det viser samtlige dipole ÷ »B-sangerne«. De fleste vil kunne finde adskillige samtidige, for mit eget vedkommende over halvdelen, måske  $\frac{3}{4}$ . Endvidere er organist N.R. Gade i midten meget vellignende og karakteristisk. Han var et prægtigt og morsomt menneske og en glimrende og inspirerende instruktør af skolekomedierne, hvortil hans tidligere ansættelse på Det kongelige Teater gjorde ham særlig kvalificeret.«

Det kan tilføjes, at begivenheden, som fandt sted i Nimb, omtales entusiastisk i »Herlovianersamfundet gennem 100 år«: Under organist Gades ledelse sang dipelkoret først den gamle koral fra 1816, en række fædrelandssange og »Drengkoret« fra Carmen. Georg Krarup (V'17) spillede derpå en Schubertvals. Så fremførte kor og orkester et udtog af Gades »korsfarerne« (solist Poul Diderichsen ('23) og Schumanns »Zigeunerliv«. Efter at Georg Krarup havde spillet et par Chopin-kompositioner, kom til sidst hovednummeret, Hoffmanns og Kaarsbergs Trollekantate med fire solister fra årets rushold: Svend Bang, Svend Fournais, Jens Henriksen og Tobias Ritzau.

Fra Taiwan har Jørgen Schrøder (R'37) sendt et foto, han i et af sine første skoleår tog af tre kammerater, Jørgen Kauffeldt, Georg Stage (R'38) og Nicolas Suenson (R'38).



Næste indsender er, i kronologisk orden, Louis Michaelsen ('40), Mik. Han har endda indsendt flere fotos, end der her er plads til.

Hosstående billede viser starten til hørernes æggevæddeløb under en skole-skovtur sidst i 30'erne, fotograferet af Mik. Man genkender fra venstre økonomiinspektør S. Lundgreen-Beck, adjunkt P. Kierkegaard, adjunkt E. Freil, lektor V. Steffensen, tegnelærer, kunstmaler A. Svendsen og lektor V. Borellimøller. Yderst til højre står starteren, timelærer V. Skovby. I baggrunden skimtes dippe som John Riis, Ivar Reedtz-Thott, Lund Andersen, Leif Rasmussen og Bent Engberg.



Til venstre ses fru A.M. Helms, en runesten og Mik selv. Mik mener, at det er taget ved Fjenneslev kirke. I så fald siger indskriften iflg. »Danmarks Kirker«: »Sasser rejste sten og gjorde bro«.

Fotoet til højre viser Mik og broderen Peter ('42) til Dansk Årsmøde i Flensborg 1972.

Peter var dengang ambassaderåd i Bonn og repræsenterede ambassaderen.





Billederne på denne side er taget i maj 1965 af Kai P. Muus og indsendt af Eric Wandel-Petersen ('65).

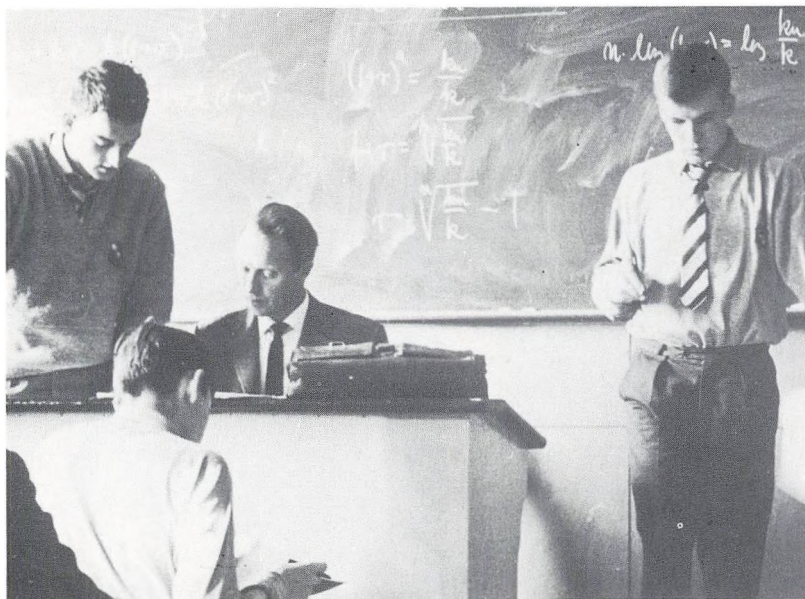
Øverst til venstre: Lektor G. Illum.

Øverst til højre: Lektor J. Degenkolv med sleeping partner Mogens Rasmussen (Skala).

Midt: Lektor C. Levin, adjunkt Bj. Normann Jørgensen, adj. Fischer Hansen.

Nederst til venstre: Jan P. Sommerfelt, Kim Leschly (med ryggen til), lektor Mogens Jensen og Steen Meedom.

Nederst til højre: Lektor V. Borelli-Møller.



# Hvorfor vi bærer guldkæder -

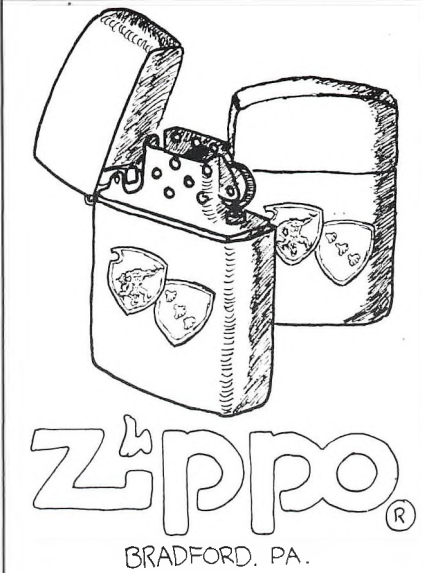
Af F.J. Billeskov Jansen ('26)

Engang her i foråret '89 foreslog jeg forstanderen, at Herlufsholm lod optrykke, i sin fuldstændighed, *Niels Hemmingsens ligprædiken* over Herluf Trolle, fra 1565. Forstanderen greb straks ideen, det kunne, sagde han, blive en publikation til skolens 425 års jubilæum i 1990. Vi skal gøre en smuk bog ud af den gamle fine tekst, hvor vi er vidne til mødet mellem to af århundredets største personligheder.

Foruden de kendte sider med Herluf Trolles både stolte og ydmyge ord rummer prædiken en kernestærk kristen appel til samtiden, men udtryk for tidens angst for at dommedag var nær. Bogen får en indledning med analyse af prædikens composition og teologiske budskab. Hemmingsen har interessante henvisninger til Augustin og Sofokles. I fodnoter stedfæstes de talrige bibelcitater, og de mange forældede ord og udtryk forklares. Hvem véd i dag hvad »værdskyld« og »skamfute« betyder, eller at »besynderlig« vil sige især og »sagen« årsagen?

Foruden sin trykte ligprædiken fik Herluf Trolle en latinsk gravtale, *Oratio funebris*, som holdtes på Universitetet af professor Christian Machabæus. Denne er et smukt eksempel på en genre, som nutiden ikke véd meget om. Foruden biografiske oplysninger om Herluf Trolle, som Machabæus havde et personligt forhold til, vidner talen om tidens filosofiske spekulationer. Det samme gælder fire latinske digte, af forskellige, som slutter sig til talen. Jeg har formået to specialister i det 16. århundredes latin til at oversætte det hele, den unge cand. mag. Peter Fink for prosæns vedkommende, og dr. phil. H.D. Schepelern, vor største kender af nylatinen, har gendigtet versene. Således tolker han Niels Hemmingsens latinske *Epitaphium*, som består af tre distika, hvert med et heksameter og et pentameter:

*Her under marmor er lagt det jordiske levn af vor HERLUF  
TROLLE, en adelig helt, stor ved sin fornemme byrd.  
Ridderens kæde, den gyldne, han bar, han med tapperhed kæmped'  
Mod vore fjender, sit land var han til ære og pyrd.  
Ædelt og fromt var hans sind, han var kysk, han var ens imod alle:  
Nu iblandt stjernerne højt, uplettet lever hans sjæl.*



På 3.g's initiativ er der nu mulighed for at købe Zippo lightere, hvor skolens emblemer er indgraveret. Der er mulighed for at købe lighteren i  
**CHROME PLATED (200,-)**  
og/eller  
**SOLID BRASS (250,-)**

Hvis gammelherlovanere er interesseret i at købe denne, bedes de kontakte os skriftligt eller pr. telefon på følgende adresser:

Phillip Sally/  
Jesper Høyer Andersen  
Herlufsholm Kostskole  
Lassengåden, 4700 Næstved,  
eller telefonere mellem kl. 16.15 og 17.45 på de efterfølgende numre: 53 73 53 87 eller 53 72 63 47. På disse numre vil der følge nærmere oplysninger om betaling m.m.

## Erindring om »Stalden« og Jacob Holdt

Af Frantz Wendt ('23)

I august 1917 kom jeg på Herlufsholm som dipel i 2. klasse. En slægtning havde ved indgangen til min nye tilværelse foræret mig en dagbog. For det første år på skolen indeholder den dog kun ganske få optegnelser, og det har sin naturlige forklaring. For at føre dagbog må man have mulighed for at sidde for sig selv og skrive. Og det kunne man sandelig ikke, når man som jeg boede på »Stalden«, hvor vi levede som en storfamilie.

»Stalden«s beboere bestod af hele 1. og 2. klasse. Vi var fælles om vaskesalen og sovesalen, men det var beboerne af skolens tre andre sovesale jo også. Det specielle ved »Stalden« var den lange skabsstue og den store fælles opholdsstue. Alle fire lokaler lå samlet i skolebygningens østfløj med dens tilbygning mod syd.

Vi rådede over hver sit af de høje sammenbyggede skabe, der bestod af en skuffe til undertøj o.l. placeret under en siddeplads, et højt skab til ophængning af uniformer og overtøj, og aller

øverst oppe et rum til fodtøjet. Med passende mellemrum foretog sovesallæreren uanmeldte skabseftersyn.

Af ganske særlig interesse for »Stalden«s beboere var naturligvis den store fælles opholdsstue, et ganske aneligt rum med udsigt ned mod Susåen. I dette vistnok ellers usmykkede lokale blev meget af vor sparsomme og opsplittede fritid tilbragt, især når klimaet eller blot regnvejr lagde hindringer i vejen for fodbold, arbejde i »Skaven« eller andre udendørs aktiviteter.

Fællestuen var udstyret med meget

solide borde og stole, som vi af og til stablede op på hinanden i dristige kombinationer. I dette lokale spillede vi kort eller skak, »tyrede«, d.v.s. læste eventyrbøger eller anden ungdomslitteratur, byttede frimærker og samlemærker og klistrede dem ind, og hvad vi ellers kunne finde på. Lektierne læste vi jo sammen med 3. klasse på »Læsesalen«, hvor også morgen- og aftenlovsangen fandt sted.

Efter så mange års forløb har jeg kun ganske få helt klare erindringer fra »Stalden«. Bl.a. ser jeg ganske tydeligt for mig et af de hyppige skakspil med en af mine klassekammerater, men om det var Gerhard Boesen eller Georg Brun er gledet mig af minde.

Derimod erindrer jeg kun alt for klart en meget kedelig episode, som havde den lange »Skabsstuen« som ramme. En af diplene i 2. klasse følte sig af grunde, jeg har glemt, kaldet til at afstraffe en af »ungerne«. Dette udførte han ved systematisk at tildele ham lussinger, idet parret bevægede sig gravitetisk ned gennem skabsgangen, offeret baglæns.

Det var strafferens hensigt at uddele 95 lussinger. Han var nemlig inspireret af, at hele landet samme dag - 31. oktober 1917 - celebrerede 400-årsdagen for Luthers placering af nævnte antal teser på kirkedøren i Wittenberg. Om dette tal blev nået i Skabsstuens gang er nok tvivlsomt.

Jeg kan ikke nægte, at jeg endnu i dag kan føle mig lidt genert over det passerede - dog ikke af hensyn til Luther, men fordi jeg stiltiende så på denne »unge«-tugtelse. Men jeg havde jo kun været nogle uger på skolen, og lussingesmækkeren var mere end et år gammel i gårde.

\* \* \*

Mens så meget af livet på »Stalden« er gået mig af minde i de forløbne 72 år, står en mand og hans gerning endnu lyslevende for mig den dag i dag. Det er vor sovesalslærer, Jacob Holdt, af os dipole betegnet med kælenavnet »Sjakob«.

Holdt var skolens religionslærer, og året 1917-18 var det sidste af de fem år, han var ansat for. Den gang var det nemlig skik at engagere en cand. theol. som religionslærer for et begrænset åremål. Den pågældende underviste na-

turligvis også i mellemskolen i andre fag, som lå inden for en theologs naturlige kundskabsområde. Jeg havde således Holdt i historie og dansk, og jeg mener at kunne huske, at han forstod at interessere os. For øvrigt havde han en personlig tilknytning til Herlufsholm, da Mængen (Mørch) havde været gift med hans afdøde søster.

Holdt står i min erindring som den ideelle sovesalslærer for os yngre dipole, mild og venlig, hyggelig og varm, aldrig hidsig, altid parat til at lytte til den enkelte, der måtte have noget på hjerte.

En af hans meget store fortjenester var, at han om aftenen, når der ikke holdtes »aftenlæsesal«, samlede os i sin hyggelige stue og læste højt for os. Ved disse lejligheder var der tæt pakket i hans stue, på stolene, i sofaen, på gulvet - ja også under det tæppebelagte bord, hvor nogle godt skjult sneg sig til at ryge en cigaret.

Af de bøger han læste højt for os, husker jeg særlig »Spejderdrengene fra Champlain-søen« og så naturligvis alle Adolf Stenders dengang nye bøger om Sorø Akademi og livet der. Disse havde naturligvis vor ganske særlige interesse.

Man kan forstå, at Holdt var meget afholdt, men det forhindrede selvfølgelig ikke, at vi drev en uskyldig gæk med ham. Han røg meget og var skægget i hele ansigtet. Vi påstod derfor, at han altid var omgivet af en dunst af tobaksrøg. (Det var også derfor, at man uopdaget kunne ryge under hans bord, mens han læste højt). Videre drog vi den slutning, at renlighed måske ikke var hans stærkeste side.

Denne formodning gav sig på et vist tidspunkt et praktisk udslag. En stor brændekurv blev opstillet i »Fællesstuen« ved siden af hans værelse. På den var anbragt en iøjnefaldende plakat med påskriften »Bidrag modtages til

Sjakobs vask«. Heri kastede man et stort antal delvis opbrugte sæbestykker, udpresede tandpastatuber og andet til formålet tjenligt. Kurven stod på stuen i flere dage, men forsvandt en nat. Man mente, at Sjakob havde taget den til sig.

Efter sin forudbestemte afgang i sommeren 1918 fik Holdt præsteembede i Jylland, vist Dollerup og Låsby. Jeg holdt meget af ham, hvad fremgår af, at jeg skrev julekort til ham efter hans afgang. Hans nye stilling blev dog kun kortvarig. Han blev syg, lå på hospitalet, kom sig og blev udskrevet. Men han skulle først i bad, og døde efter sigende der. Det sagde man i alt fald på Herlufsholm, og dødsårsagen voldte ingen undren hos tidligere beboere af »Stalden«.

\* \* \*

Mindet om Jacob Holdt står for mig tæt knyttet til livet på »Stalden«. En anden uudslettelig erindring er aftenstemningen på »Lille Sovesal« i eftersommeren 1917. »Sommertiden« var endnu i kraft, så det var ganske lyst, når vi efter aftenlovsang kl. 8 gik i seng, iført vore lange hvide natskjorter. Min seng stod i hjørnet af sovesalen ud mod Keglebanen, og jeg har endnu i mine ører lyden af fodtrinene, når VII-klasere promenerede på fliserne uden for de åbne vinduer.

\* \* \*

Men hvad med dagbogen, vil man spørge. Det var ikke blevet til ret meget. Kun lidt optegnelser om fodbold, kriket, og måltider. Sidste gang 26. maj 1918. Først den 6. januar 1920 tog jeg fat på den igen og har fortsat den til den dag i dag. □

---

## Til Fugleskydning 1989

*På modstående side:*

*Øverst til venstre: Niels Riegels ('53).*

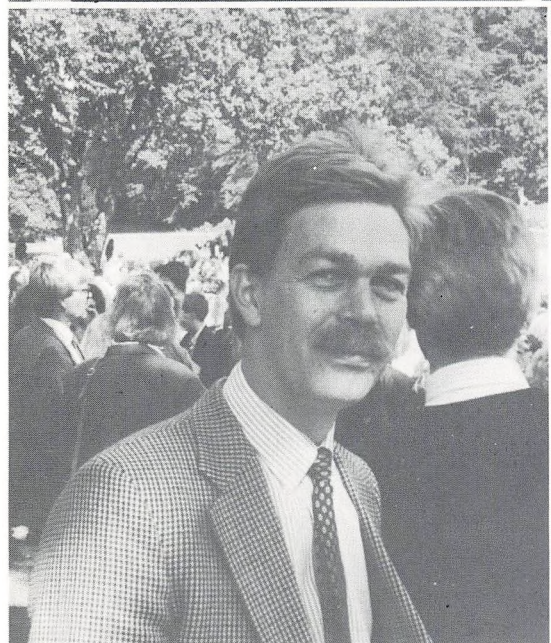
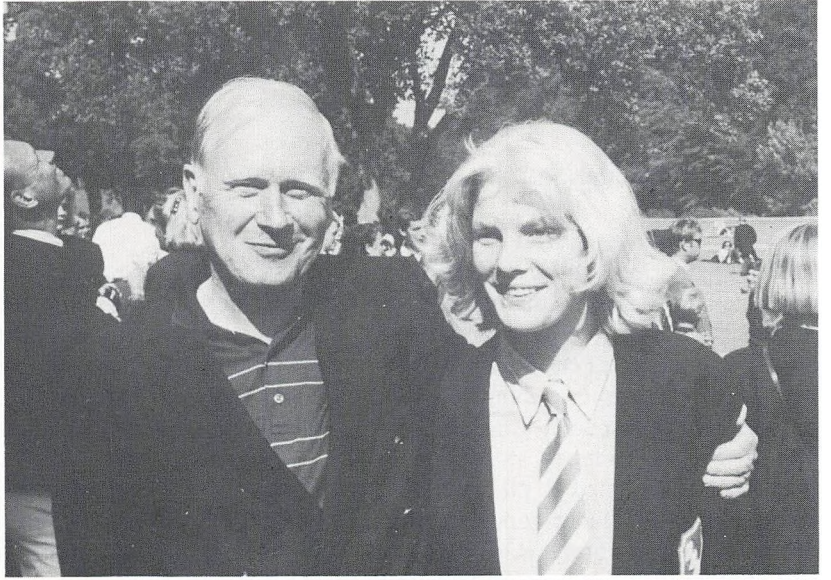
*Øverst til højre: Jens V. Tietze ('51) med den ene af sine to herloviaerdøtre.*

*Midt til venstre: Henrik Holstein med fru Birgitte.*

*Midt til højre: Povl C. Kjær ('40).*

*Nederst til venstre: Thomas Ahlefeldt-Laurvig.*

*Nederst til højre: Nils Eilersen ('55) og Eigil Schack ('45).*





# Fuglelivet i skovene

Af Lorenz Ferdinand (740)

Skovene omkring Herlufsholm er - sammenlignet med andre skovområder i Sydsjælland - relativt små og i overvejende grad forstligt drevne bøgeskove med rødgranparceller. Rådmandshaven og skovbræmmerne langs Susåen har dog en helt speciel karakter. Ved åen findes der relativt store arealer med »sumpskov« med el, pil, nælder og sumpvegetation. Denne zone er særligt bred på åens østre bred i Rådmandshaven, hvor der inde i skoven findes rester af det gamle, slyngede å-løb. I den østlige del af Rådmandshaven er der et område med løvskov på fugtig jord op mod Centralsygehuset, hvor det relativt sjældne skovtræ hægen dominerer. Rådmandshaven er langt den mest afvekslende skov med mange gamle træer, særligt bøg, eg og ask, og kun få nåletræer. Man kan se den samme skovtype i Lammehaven og i skovbræmmerne ud ad Badehusstien.

Alle skovbræmmerne og Rådmandshaven er fredet ved en frivillig deklaration fra Herlufsholm stiftelse i slutningen af 1930'erne. Det er baggrunden for, at disse områder stadig er meget smukke og oplevelsesrige. I 1930'erne var Kohaven en interessant og spændende skov med mange, meget store gamle bøge og enkelte ege. De fleste af disse træer er desværre fældet i dag. Dengang var der særligt i Kohaven et meget stort antal hulrugende fugle i de gamle træer. Friheden og skovparcellen syd for Slagelse-vejen fremtræder først og fremmest som forstligt drevne bøgeskove med enkelte nåletræsparceller.

I midten af 1930'erne blev den sandede bakke ved Humlebjerget - længst ude i Hovmarken - trukket ud af landbrugsdriften og beplantet med løvtræer og nåletræer. Siden er denne skov vokset til og fremtræder i dag som et meget markant landskabselement, der er adskilt fra de andre skovparceller.

Oplysningerne om fuglelivet i skovene i den første halvdel af dette århundrede er relativt ufuldstændige. Der er ikke foretaget nogen systematiske optællinger, så jeg støtter mig meget til

Thureholms oplysninger og min egen hukommelse.

## De større fugle:

Ved at gennemgå Bågøes fuglelister fra Næstved-egnen fra de sidste årtier i 1800-tallet kan man konstatere, at følgende fugle har forekommet og ikke forekommer mere i Herlufsholms skove:

### Ravn:

Ynglede i Kalbyris indtil 1876. Den sidste blev set og skudt i Stenskovens i 1885.

### Rød Glente:

Som tidligere nævnt ynglede den almindeligt i begyndelsen af 1800-tallet. Den skal være set på Herlufsholm så sent som i 1890'erne, men der foreligger ingen oplysninger om ynglefund på daværende tidspunkt.

Disse to arters forsvinden fra Herlufsholm skal ses i sammenhæng med, at de forsvandt som ynglefugle fra Sjælland i begyndelsen af 1900-tallet. Begge arter blev udryddet på grund af intensiv forfølgelse for at beskytte fasanen, som blev indført som jagtobjekt omkring 1880.

Far har fortalt, at der på Herlufsholm i skovrider Winds tid (1873-1917) foregik en meget betydelig beskydning af rovfuglene, men at de blev fredet i 1920'erne, således at der ikke blev skudt rovfugle på Herlufsholms gods fra det tidspunkt. I modsætning til på mange andre godser i Sydsjælland.

Fra 1920'erne, 30'erne og 40'erne foreligger der oplysninger om følgende regelmæssigt ynglende fugle i skovene:

### Allike:

Af allike ynglede der mange par i de hule træer i Lindealleen, Kohaven og Rådmandshaven.

### Krage:

Enkelte par ynglede i Friheden. Men der er ingen tvivl om, at de blev jaget hele året rundt.

### Skovskade:

Enkelte fugle sås ret ofte i yngletiden i Friheden.

### Husskade:

Thureholm beskriver fra 1920'erne, at den forekom på Herlufsholm, men jeg husker intet om, at den fandtes.

### Spurvehøg:

I midten af 1930'erne sås spurvehøgen regelmæssigt i yngletiden omkring kirken, idet den tog gråspurvene, inden de gik på nattesæde i vedbenden på kirken. Jeg har aldrig set reden af den, men den kan sagtens have forekommet, da mit kendskab til dens levevis dengang ikke var stort.

### Tårnfalk:

I 1930'erne forekom et par, der forsøgte at yngle i Hovmarken, men reden blev ødelagt.

### Duehøg og Musvåge:

Forekom ikke i de nære skove omkring Herlufsholm i 1930'erne. Den nærmeste forekomst af regelmæssigt ynglende musvåge var i Holmegårds Mose, og muligvis har den ynglet regelmæssigt i Stenskovens. Uden for yngletiden sås almindelig musvåge regelmæssigt i Hovmarken, men ikke i særligt stort antal. Musvåge og hvepsevåge blev ofte jagtaget i skruer på træk mod sydvest i august og september over skovene.

### Natugle:

Forekom regelmæssigt i skovene omkring Herlufsholm, og hørtes ofte. I mange år ynglede den i en stor gammel bøg i Rådmandshaven.

I 1930'erne har jeg i vinterhalvåret ofte fundet store mængder uglegylp i granskoven, både ved Sønderdresset og i Friheden. Dengang regnede jeg med, at de var fra natugle, men erfaringer andetsteds fra viser, at det med stor sandsynlighed har været store forekomster af overvintrende skovhornugler, der evt. har ynglet.

### Skovsneppe:

Den er aldrig iagttaget som ynglefugl i 1930'erne, men Thureholm har set den i maj 1928 i Friheden under omstændigheder, som kunne tyde på ynglen. Thureholm oplyser, at der hvert forår og efterår blev skudt skovsnepper, flest om efteråret.

### Småfuglene:

I de sidste årtier er der udviklet fugle-optællingsmetoder, som relativt nøjagtigt

tigt kan bestemme antallet af ynglende småfugle pr. arealenhed. Undersøgelserne i Danmark har vist, at de allerstørste fuglekoncentrationer findes i parker og parklignende landskaber. De næststørste findes i gamle løvskove med undervegetation og mange forskellige træarter. I nåleskoven findes det færrest antal fugle pr. arealenhed - det er de mest golde områder. I andre typer af skov findes der flere fugle pr. arealenhed, jo mere varieret skoven er.

Hvis vi overfører disse erfaringer på skoven omkring Herlufsholm, stemmer det godt overens med indtryk, jeg havde i 1930'erne: De største småfuglekoncentrationer i haverne omkring skolen, Nyhave, og frem for alt en meget stor fugletæthed i den smukke og varierede Rådmandshave. Her forekom således næsten alle de alment udbredte småfugle, som lever i skov: Stor flagspætte, stær, solsort, sangdrossel, kærnebider (fåtallig), træløber, spætmejse, musvit, sumpmejse, blåmejse, halemejse, nattegal, havesanger, munk, løvsanger, gransanger, skovpiber, skovsanger, kær-sanger, broget fluesnapper, rødstjert, grønirisk, tornirisk, skovspurv, jernspurv og gærdesmutte.

### Fuglelivet i 1970'erne

Efter at jeg havde afsluttet min beretning om Herlufsholms fugleliv, har Lars Normann Jørgensen venligst stillet sine dagbøger til min disposition. Disse indeholder meget nøjagtige notater om Herlufsholms fugleliv på alle årstider. Det er langt de grundigste iagttagelser, der nogensinde er lavet, og jeg vil forslå Lars Normann, at han selv foretager den endelige bearbejdelse.

Ved gennemlæsning af dagbøgerne er jeg faldet over en række iagttagelser, som giver mulighed for at foretage en sammenligning og vurdering af fuglelivet nu og dengang. Det mest iøjnefaldende ved Lars Normanns iagttagelser er, at han opdagede, at der i træktiderne, forår og efterår, foregår et meget intensivt træk af fugle over Herlufsholms jorder. Det drejer sig både om rovfugle, kragefugle, duer og frem for alt småfugle. Det bedste iagttagelsessted er omkring Humlebjerg.

Disse observationer er nogle af de grundigste fra det indre af Sjælland. De fleste andre er foretaget ved de særligt gode trækfuglesteder langs kysten. Det kan ikke udelukkes, at der netop på

Herlufsholm foregår et betydeligt træk, fordi fuglene følger de store skovområder, Gisselfeld, Holmegårds Mose, Stenskoven og Herlufsholm-skovene. Humlebjerg ligger som en slags ø midt imellem disse områder.

Lars Normanns observationer giver mig den tanke, om biologilærerne på Herlufsholm ikke i fremtiden kunne benytte Humlebjerg som et oplæringssted til fugleiagttagelser. Selv få timers iagttagelser på gode trækdage vil give ikke-ornitologer et indtryk af, hvad det er, der foregår i træktiderne, hvor millioner af fugle passerer Danmark. Trækket over Danmark er i øvrigt et af de største i hele Europa, og det vil derfor være naturligt, hvis det kunne lade sig gøre at inddrage dette i naturhistorie-undervisningen.

Men for at give et eksempel på, hvor mange fugle der kan passere Herlufsholm, skal her refereres til trækfugleiagttagelserne mellem kl. 13.10 og 15.40 den 2. oktober 1977. Her blev der iagttaget følgende trækkende fugle:

*Alm. musvåge:* 1-2000, der fløj meget højt.

*Vintermusvåge:* 1

*Spurvehøg:* 10

*Ringdue:* Flere tusinde. Flokke op til 500

*Hulduer:* En del i dueflokkene.

*Småfugle:* Træk af bogfinke, kvækerfinke, engpiber, sanglærke, grønirisk, landsvale, stær, skovskade.

Trækket skete mod vest og sydvest. Samme dag blev der iagttaget et meget betydeligt antal fugle, der rastede på Humlebjerg og på markerne.

Fra gennemlæsningen af Lars Normanns iagttagelser skal i øvrigt fremhæves følgende: Han har iagttaget et større antal overvintrende rovfugle end i 1930'erne og 40'erne. På Herlufsholms gods forekommer nu regelmæssigt alm. musvåge, vintermusvåge, blå kærhøg, spurvehøg og tårnfalk om vinteren. Det kan skyldes, at rovfuglene blev totalfredet i 1968, og derfor har fået mere fred til at overvintre i de sydsjællandske landskaber. Jagten på rovfuglene var særlig intensiv i denne landsdel.

Lars Normann har konstateret, at fuglelivet omkring Susåen er blevet mere varieret. Han har således iagtta-

get regelmæssig forekomst af rastende fiskeørn, fiskehejre, stor skallesluger, hvinand, trolldand, sangsvane, blishøne. Videre mener han, at isfuglen har ynglet i 1968. Antallet af overvintrende vandstære langs åen synes derimod at være gået tilbage, idet der i 1970'erne kun blev iagttaget 1-4 vandstære; de fleste forekom ved Maglemølle.

Særligt påfaldende er, at Lars Normann nævner, at antallet af kærnebider er meget stort, den må være taget til. Den ses på alle årstider. Han angiver, at der var mindst 45 par i 1970. Af nye ynglefugle nævner han, at tyrkerduen også er indvandret til Herlufsholm, ligesom andetsteds her i landet, samt at der muligvis yngler og har ynglet skovsneppe og tårnfalk.

Lars Normann har systematisk noteret første dags forekomsterne af fuglene om foråret og i nedennævnte liste er anført datoerne for liste i 1967 og 1968.

Tornirisk	22/3
Rørspurv	27/3
Skovpiber	30/4
Gul vipstjert	4. og 7/5
Hvid vipstjert	24 og 23/3
Nattergal	5/5
Broget fluesnapper	23/4 og 7/5
Skovsanger	4/5 og 30/4
Løvsanger	22/3 og 19/4
Gransanger	2/4 og 5/4
Sivsanger	7/5 og 28/4
Munk	7/5 og 26/4
Gulbug	12/5
Sangdrossel	8/3 og 22/3
Rødstjert	26/4 og 21/4
Landsvale	26/4 og 19/4
Bysvale	7/5 og 28/4
Digesvale	16/4 og 25/4
Mursegler	6/5
Vibe	25/2 og 10/3
Gøg	5/5
Gærdesanger	23/4

Jeg skal slutteligt varmt takke Lars Normann Jørgensen for den tillid, han har vist mig ved at lade mig anvende hans fortræffelige notater.

I beretningen om Herlufsholms fugleliv har jeg benyttet følgende oplysere og litteratur:

- Bågø, J. (1893): Næstvedegnens fugle. Næstved.  
Kjærboilling, N. (1852): Danmarks Fugle.

Tolstrup, F. (1984): Herlufsholms historie 1788-1887.

Thureholm, K. (1929): Fuglelivet på Herlufsholm - iagttagelser i årene 1923-29. - »Jagtvennen«, Næstved.

Ferdinand, Johannes - notater om fuglelivet for ca. 1900-1940

Ferdinand, Lorenz, notater fra ca. 1933-1947

I øvrigt er det forbløffende, at ikke flere disciple har brugt tiden til naturstudier på et så dejligt sted som Herlufsholm. □

# RUSFEST FOR RUSSERE AF '89

Som lovet afholder bestyrelsen  
for Herlovianersamfundet  
RUSFEST for årets russer.  
Det sker *fredag den 10. november*  
*kl. 18.30 på Café Apoteket,*  
overfor Hellerup station.

MENUEN vil være  
Mortensand, dessert, vine,  
kaffe - alt ad libitum, og til  
trods for, I er gratis medlemmer af Samfundet det første år, vil hele arrangementet kun koste jer *89 kr. pr. deltager.*

*Hurtig tilmelding* tilrådes til:  
Vicedirektør George Yelken,  
Den Danske Bank, Holmens  
Kanal 12, 1092 København K.  
Telefon 33 15 65 00,  
lokal 2179.  
*Sidste tilmeldingsfrist*  
er fredag den 3. november.

# Personalia

**1917**

Fhv. dommer *Kristian Jensen* er den 13. august 1989 afgået ved døden. I 1923 blev han cand. jur. Nekrolog bringes andetsteds i dette nr.

**1924**

Professor, dr. theol. *Børge Krag Direrichsen* er den 23. maj 1989 afgået ved døden. Nekrolog bringes andetsteds i dette nr.

**1934**

Dirigenten *John Frandsen* (IV 1934) fik den 14. april 1989 overrakt foreningen Operaens Venners emblem i guld som påskønnelse for sin mangeårige uvurderlige indsats for dansk opera. Overrækkelsen fandt sted i forbindelse med en concert i Hofteatret.

**1946**

Pastor *Thomas Hee Andersen* er blevet formand for Landsforeningen Mit Livstestamente. Næstved Tidende oplyste den 1. juni 1989, at den hidtidige formand, ekspeditionssekretær Arne Kold har ønsket at fratræde efter fem år på formandsposten, selv om han først er på valg i 1990. Thomas Hee Andersen har derefter påtaget sig at overtage Arne Kolds hverv som formand.

**1947**

Landinspektør *Frederik Riegels* fyldte den 12. maj 1989 60 år, og Jyllands-Posten benyttede denne anledning til at bringe et udførligt portræt af Riegels.

**1948**

Overlæge, dr. med. *Jørgen Bojsen-Møller* fyldte den 20. april 1989 60 år, og blev i den anledning portrætteret af Jyllands-Posten.

**1949**

Professor *Niels Thomsen* er en af de drivende kræfter i et forskningsinitiativ om »dansk politik under forandringer 1945-1985«, iværksat under Statens humanistiske Forskningsråd. Han har selv bidraget med en række artikler i betænkningen herom fra forskningsrådet. I tidsskriftet Økonomi og Politik nr. 1/1989 har han skrevet om »Et nordisk Europa«, om Danmarks udviklingspotentiale ved etableringen af EF's indre marked og med flere nordiske lande optaget i EF. I festskriftet til statsminister Schlüters 60-års fødselsdag, »Balance og Samarbejde«, behandler han erhvervsorganisationernes rolle i nutidens folkestyre.

Overlæge, dr. med. *Jørgen Worm-Petersen* er ved resolution i juli måned 1989 beskikket som sagkyndig rådgiver i neuromedicin i tre år.

**1950**

Cand. polit. *Hans V. Bischoff* bidrog med artiklen »Når folket går på aktier« i en særlig reklameavis for Topdanmark i maj måned 1989.

**1952**

Exam. ejendomsmægler *Henning M. Schack* blev interviewet af Berlingske Tidende i forbindelse med en artikel, som nævnte avis bragte den 15. januar 1989 om det tidligere whiskybelte nord for København.

**1955**

I henhold til kundgørelse af 19. maj 1989 udnævnes oberst (hæren) *Claus Christian Ahnfeldt-Møllerup* til generalmajor (hæren) fra den 1. september 1989. Generalmajor Claus Christian Ahnfeldt-Møllerup beordres samtidig uden ansøgning til varig tjeneste som chef for Jyske Division fra den 1. september 1989.

Overlæge, dr. med. *Jørgen Vraa-Jensen* (IV 1955) fyldte 50 år den 28. juli 1989, og Jyllands-Posten bragte et portræt af fødselaren.

**1956**

Professor, dr. med. *Mogens Blichert-Toft*, der er overkirurg ved Odense Universitetshospital, argumenterede i rubrik »Midtpunkt« i Jyllands-Posten den 10. august 1989 for folkeundersøgelse for brystkræft.

*Steen Holkenov* modtog den 17. juli 1989 en legatportion på 10.000 kr. fra Volmer Sørensens Mindelegat. Legatuddelingen fandt sted i forbindelse med en gallaforestilling på Teaterhotellet i Nykøbing Falster i anledning af Grethe Søncks 60 års fødselsdag.

**1958**

Overlæge, dr. med. *Jens Vuust* fyldte 50 år den 3. juni 1989, og blev i den anledning portrætteret i Berlingske Tidende.

**1962**

Sognepræst i Nørre-Søby-Heden pastorat *Claus Oldenburg* (IV 1962) er ansat som sognepræst ved Garnisons Kirke (København) fra 1. august 1989 at regne.

## Til chefsekretær Aase Randstoft Duevej 24, 6 - 2000 Frederiksberg

Undertegnede medlem af HERLOVIANERSAMFUNDET melder adresseforandring således:

Navn: ..... Stilling: ..... Årgang: .....

Tidligere adresse: ..... Telefon: .....

Fremtidige adresse: ..... Telefon: .....

Gældende fra: .....

(Skriv venligst tydeligt, maskin- eller blokskrift)

Telefonisk melding undtagelsesvis: Privat 31 19 12 29, kontor 31 26 66 40.

DANMARKS PÆDAGOGISKE  
STUDIESAMLINGLERSBØ PARKALLE 101  
2100 KØBENHAVN Ø**1963**

Vicedirektør *George Yelken* gav i »Børsen« den 27. juli 1989 vurdering af mindste-renteregulering i relation til notering af udenlandske obligationer på Københavns Fondsbørs.

**1964**

EDB-chef *Steen Steiner* er den 9. juli 1989 afgået ved døden i forbindelse med en sejerulykke på Øresund. Steen Steiner havde siden 1979 været EDB-chef i Registertilsynet. Han var aktiv sejlsportsmand og havde i en årrække været medlem af bestyrelsen for Vedbæk Sejlklub, bl.a. som kasserer, ligesom han var instruktør i senior-sejlerskolen.

**1967**

*Ulrich Holstein-Holsteinborg* var i juni måned 1989 vært for en del af AMF-styrkerne, NATOs »brandkorps«, der ved øvelser har holdt til på Holsteinborg gods siden 1977. Ved den aktuelle øvelse dannede Holsteinborg gods samtidig rammen omkring en udstilling af materiel, der anvendes af AMF-styrkerne.

Fem danske virksomheder fik den 8. maj 1989 Kong Frederik den Nines Hæderspris for fortjenestfuld indsats for dansk eksport. Et af firmaerne var Thrane & Thrane A/S, og ved prisoverrækkelsen takkede *Lars og Per Thrane* Hans Kongelige Højhed Prinsen, der er formand for komiteen for udvælgelse af prismodtagerne.

**1968**

*Philippe Grandjean* er af Sundhedsministeriet blev beskikket som sagkyndig rådgiver i toksikologi.

**1972**

Under sin midlertidige tilstedeværelse i Folkerepublikken Kinas hovedstad Peking i forsommeren 1989 har journalist *Gregers Møller* givet Berlingske Tidendes læsere et meget aktuelt og grundigt indblik i begivenhederne omkring Demokratibevægelsen, herunder hændelsen på Den Himmelske Freds Plads.

**1982**

Premierløjtnant *Morten Fløe Henriksen* modtog den 10. juli 1989 den kongelige belønningsmedalje i guld efter at have ledsaget Hans Kongelige Højhed Kronprins Frederik et halvt år i USA.

**1986**

*Paul Halberg* har i juni måned 1989 afsluttet sit HA studium, og har pr. 1. september 1989 tiltrådt en stilling hos Nielsen Marketing Research i Sydney, Australien.

**Andre**

*Ole Helweg* og hans omfattende arbejde som arkitekt rundt om i verden skildres i Berlingske Tidende for 23. juli. Han har haft opgaver i Danmark, Sverige, Libyen, Jugoslavien, Tyrkiet, Sovjetunionen, Ungarn og Irak. Hans største enkeltopgave var verdens største konferencecenter, opført i Bagdad. I et par år var han formand for Eventyrernes Klub. Nu bor han i Gilleleje. Sin skoletid på Herlufsholm 1927-30 har han skildret i bogen »Rødderne rårner« fra 1977.

# Alt i Herlovianerudstyr hos



RINGSTEDGADE 2 - NÆSTVED - TELF. 72 03 90